
ДО 60-річчя ВІКТОРА ІВАНОВИЧА КЛОЧКА

Провідний український археолог В.І. Клочко прийшов у науку на початку 70-х рр. XX ст., у часи важкої праці та великих сподівань, пов'язаних з бумом новобудовних досліджень. Багатьох тоді спочатку зваблював романтичний бік нашої науки, а потім опускала на землю сувора проза життя. Віктор Іванович прийшов всерйоз і назавжди, обравши напрямок наукового пошуку озброєння та військову справу пізньопервісних суспільств Надчорномор'я.

Народився ювіляр 23 вересня 1948 р. у м. Тюрі (Естонія), але дитинство його пройшло в м. Комунарськ (нині м. Алчевськ) на Луганщині. Після закінчення середньої школи та служби в армії В.І. Клочко переїздить до Києва, де влаштовується на роботу до Інституту археології АН УРСР на посаду фотографа. Паралельно він здобуває вищу освіту впродовж 1974—1980 рр., навчаючись на історичному факультеті Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка. В березні 1981 р. молодого спеціаліста переводять на посаду мо-

лодшого наукового співробітника до Відділу археології енеоліту та бронзового віку. Невдовзі науковець стає вченим секретарем відділу. 1989 р. В.І. Клочко успішно захищає кандидатську дисертацію за темою «Озброєння племен пізньої бронзи на території України», його переводять у статус наукового співробітника.

Потім настав нетривалий, насичений польовими дослідженнями та емоційними взаєминами період роботи в науково-виробничому кооперативі «Археолог» під проводом В.І. Бідзілі. Повернувшись до рідного інституту, В.І. Клочко обіймає посаду голови польового комітету на якій плідно працював у 1991—1998 рр. Від 1998 до 2000 р. дослідник знову опиняється у відділі археології енеоліту та бронзового віку, але тепер уже на посаді старшого наукового співробітника. Він завершує велику працю над рукописом докторської дисертації, присвяченій військовій справі населення Північнопонтійських земель у V — на початку I тис. до н. е.

У листопаді 2000 р. В.І. Клочко одержує пропозицію й переходить до Науково-дослідного

інституту пам'яткоохоронних досліджень Міністерства культури України на посаду завідувача відділу пам'яток археології. Від червня 2001 до січня 2008 р. він працює заступником директора інституту з наукової роботи. У січні поточного року В.І. Клочко втретє стає співробітником Відділу археології енеоліту та бронзового віку ІА НАН України, тепер уже провідним науковим.

Подією в житті науковця став захист докторської дисертації за монографією «*Weaponry of the Societies of the Northern Pontic Culture Circle: 5000—700 BC*», яка була опублікована у 2001 р. у періодичному виданні *Baltic-Pontic Studies* (vol. 10). Захист дисертації відбувся в жовтні 2002 р. на засіданні Ради відділу історії Університету імені Адама Міцкевича в Познані (УАМ). Диплом доктора габілітованого наук гуманістичних зі спеціальності «Археологія» здобувач одержав у травні 2003 р. Статус доктора історичних наук було підтверджено на засіданні Ради по захистах докторських дисертацій на історичному факультеті Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка в грудні 2004 р.

В.І. Клочко має майже 40-річний досвід польових досліджень, а починаючи від 1981 р. проводить самостійні розкопки на понад 200 пам'ятках, розташованих у Київській, Черкаській, Вінницькій, Миколаївській та Луганській областях України. Разом з С.С. Березанською він брав участь у розкопках Гордіївського могильника на Вінничині та підготовці видання цієї видатної пам'ятки в Німеччині (Berezanskaja S., Klocko V. *Das Graberfeld von Gordeevka // Archäologie in Eurasien.* — Berlin, 1998. — Bd. 5). Впродовж останніх років дослідник проводить резонансні розкопки унікального поховально-поминального комплексу «Мергелева гряда» на Луганщині.

Віктор Іванович виступає невідомим організатором міжнародної наукової співпраці українських археологів. Серед його проектів — поновлення 1993 р. розкопок Суботівського городища на Черкащині разом з Я.П. Гершковичем та І. Мотзенбекером (ФРН). За матеріалами цих розкопок у 1995—1998 рр. українськими та німецькими колегами виконувалась тема «Чорноліській період в Україні». 1994 року В.І. Клочка обрано членом-кореспондентом Німецького археологічного інституту (Korrespondierende Mitglieder des Deutschen Archäologischen Institut) в Берліні.

Тривалішою та результативнішою виявилась співпраця ювіляра з науковцями УАМ. В.І. Клочко, разом з професором Олександром Кошко, стає організатором спільної українсько-польської програми досліджень первісної істо-

рії балтійсько-чорноморського регіону. Відповідну угоду щодо наукової співпраці між Інститутом археології НАН України та УАМ було підписано ще 7 квітня 1992 р. На базі цієї угоди успішно реалізовано низку дослідницьких і видавничих тем колективами науковців Польщі, України, Білорусі, за участі археологів Словаччини, Німеччини, Росії, Молдови та інших країн Центральної та Східної Європи. Реалізація цієї програми триває. В її руслі, зокрема, виконані спільні наукові теми «Культури енеоліту і доби бронзи України в системі європейській» (1993—1995) та «Культурний розвиток первісних суспільств України і Польщі у II тис. до н.е.» (1998—2001), проведені представницькі міжнародні наукові конференції (1997, 2003, 2005). Матеріалізованим результатом українсько-польської співпраці стало серійне видання «*Baltic-Pontic Studies*» (13 томів: 1993—2006 рр., видавництво УАМ). Англomовний формат видання дає змогу доносити результати актуальних досліджень польських та українських фахівців до світового наукового загалу.

З жовтня 2003 р. В.І. Клочко розпочав співпрацю з Гданським університетом, спочатку на посаді професора надзвичайного Інституту історії, а з листопада 2007 р. — професором надзвичайного Інституту археології. Організовано археологічну практику гданських студентів на пам'ятках Луганщини.

Підбиваючи підсумок своїм ювілейним роздумам, хочу підкреслити, що постать Віктора Івановича Клочка на тлі української археології, є нестандартною й нетрадиційною. Своєрідний стиль наукового мислення, мобільність, конфліктність, динамічне генерування проектів та ідей далеко не кожного надихають, а інших — відверто дратують. Такі епізоди його біографії як співпраця з С. Платоновим, колекціонером старожитностей, чи жорстка крити-

ка рідного Інституту на сторінках «Пам'яток України» (4—2003) не сприймаються археологічною більшістю, принаймні, більшістю з правом вирішального голосу. Проте критика зсередики нашої науки теж потрібна й критик не завжди керується злим умислом, а, буває, й має рацію. А від помилок ніхто не застрахований, і хто з нас їх не робив? У науковому доробку

В.І. Клочка понад 90 наукових праць, серед них — 4 монографії. Він першим подав своє бачення системи озброєнь та військової справи давнього населення України, захистив його. А тепер, хто захоче (і зможе), нехай зробить цю роботу ліпше, йдучи натоптаною вже стежкою.

В.В. ОТРОЩЕНКО